

Zgodnja recepcija Maupassanta v Nemčiji in Avstriji (1881–1914)

Yves Chevrel

3 allée de Beauvais, F-35830 Betton
yves.chevrel@free.fr

Ob smrti je bil Maupassant pisatelj, ki ga je bilo res mogoče šteti med slavne. Toda pregled zapisov iz začetnega obdobja recepcije njegovih del v Nemčiji in Avstriji kaže, da je njegov ugled v teh dveh državah pravzaprav rasel precej počasi in da se je zares utrdil šele med letoma 1893 in 1914.

Ključne besede: francoska književnost / 19. st. / Maupassant, Guy de / literarna recepcija / Nemčija / Avstrija / nemška književnost / primerjalne študije

»1875: neznan; 1882: svetovno znan; 1892: v umobolnici« ... Ali lahko ta lapidarna formula, s katero je Maximilian Harden (38) na kratko povzel Maupassantov bliskoviti vzpon do trenutka, ko je bil hospitaliziran, opiše življenjsko pot pisatelja, ki ga še na začetku 21. stoletja veliko beremo, prevajamo in prirejamo, nad katerim pa je uradna kritika vsaj v Franciji precej dolgo vihala nos?¹ Vendar pa ta izjava – najverjetneje brez vednosti svojega avtorja – opozarja, da je leto 1875 pravzaprav zaznamovalo neopaženi začetek literarne kariere mladega, petindvajsetletnega avtorja, ki pod psevdonimom Joseph Prunier v tedniku *Almanach lorrain de Pont-a-Mousson* objavi novelo »Roka odrtega človeka« (»Main d'écorché«); nekatere prvine iz nje je kasneje ponovno uporabil v noveli »Roka« (»La main«), ki je izšla v dnevniku *Le Gaulois* leta 1883. Do leta 1879 je potem Maupassant, včasih tudi pod psevdonimom Guy de Valmont, objavil nekaj povesti oziroma novel, poleg tega pa še nekaj pesmi in krajšo komedijo v verzih. Leto 1880 je bilo odločilno: mnogo bolj kot zaradi zbirke *Stibi (Des Vers)* je postal znan zaradi skupinskega dela *Medanski večeri (Soirées de Médan)* – knjigi sta izšli v časovnem presledku nekaj dni –, in sicer zaradi novele »Debeluška« (»Boule de suif«). Od takrat naprej je doživljal vedno večje uspehe v Franciji in na tujem: prvo zbirko novel *Hiša Tellier (La Maison Tellier)* je sestavil maja 1881 in že septembra istega leta mu je lahko Turgenjev zagotovil: »V Rusiji se govori o vas.« (nav. po Forestier LXXVI)

V pismu z dne 28. novembra 1882 se je Maupassant čutil dovolj gotovega, da je odklonil na videz mikavno pogodbo, ki mu jo je predlagal založnik Charpentier (izdajatelj zbirke *Stibi*): pisatelj mu je dal vedeti, da ima

tudi drugod zelo ugodne pogoje in da se je poleg tega »odločil, da ne bo nikoli sklenil dokončne založniške pogodbe.« V naslednjih desetih letih je ustvaril obsežen literarni opus: povesti, novele, romane, kronike, spremne besede in nekaj poskusov gledaliških del, omeniti pa velja tudi njegove popotne zapiske. V začetku januarja 1892 je bil sprejet v sanatorij doktorja Blancha, kjer je 8. julija 1893 umrl.

Ob smrti je bil Maupassant pisatelj, ki ga je bilo res mogoče šteti med slavne. Toda pregled zapisov iz začetnega obdobja recepcije njegovih del v Nemčiji in Avstriji kaže, da je njegov ugled v teh dveh državah pravzaprav rasel precej počasi in da se je zares utrdil šele med letoma 1893 in 1914.

*

Ko so za Francozi (in drugimi evropskimi narodi, o katerih bomo govorili kasneje) tudi Nemci in Avstrijci odkrili zgodnja dela Guya de Maupassanta, so področje, na katerem se je skušal uveljaviti, že obvladovali francoski pisatelji predhodne generacije, generacije Alphonsa Daudeta in Emila Zolaja. Ta dva pisatelja, ki sta kakih deset let starejša od Maupassanta in sta poleg tega začela objavljati razmeroma zgodaj (Daudet pri osemnajstih s zveščičem pesmi *Zaljubljenke* (*Les Amoureuses*), ki je izšel leta 1858, Zola pa pri devetnajstih, leta 1859, z besedilom, ki je bilo ponatisnjeno v *Pripovedkah za Ninon* (*Contes à Ninon*) leta 1864), sta bila namreč že dobro znana v germanskem svetu, ko se je začelo obdobje Maupassantove slave v Franciji; še toliko bolj zaradi tega, ker so nemški in avstrijski kritiki in založniki, ki so se od nekdaj zanimali za francosko literarno življenje, okoli leta 1875 spoznali, da v imenu realizma zlasti na področju romana poteka nova literarna evolucija.

Izraz *Realism(us)* je bil v 19. stoletju v nemško govorečem svetu precej razširjen, veljavnost pa sta mu dala Goethe in Schiller, ki sta ga uporabljala v svojih pismih. Poleg tega je leta 1850 Hermann Hettner postavil »realistični premik« v nemški literaturi v evropsko perspektivo:

Man würde sehr irren, wollte man diese realistische Wendung unserer Poesie für eine vereinzelte und zufällige Erscheinung halten! Dieser Drang nach Realität macht sich in allen Künsten geltend; und nicht bloß in Deutschland, sondern im Kunstleben von ganz Europa.²

Champfleury pa je v predgovoru k svoji zbirki *Realizem* (*Le Réalisme*, 1857) zapisal:

Povsod v tujini, v Nemčiji, na Švedskem, na Nizozemskem, v Belgiji, Ameriki, Rusiji, Švici vidim pripovednike, ki se podrejajo splošnemu zakonu in se prepustčajo vplivu skrivnostnih tokov, prežetih z *realnostmi*. (6)

Vendar pa je v zvezi z izrazi, ki so jih uporabljali, že prihajalo do nespozorumov: po Hettnerjevem mnenju se je evropski realizem izražal v delih naslednikov W. Scotta, Byrona, Shelleya, Manzoniya, Puškina – in francoskih romantikov; Champfleury pa je imel predvsem v mislih Dickensa, Thackeraya, Gogolja, Turgenjeva. Poleg tega so v Franciji spore okoli realizma (»bataille réaliste«) še podžigali sodni procesi proti pisateljem, zato so se tam uveljavila bolj radikalna stališča.

Zaradi tega je po letu 1850 nastala razlika med romanom z nemškega govornega področja in francoskim romanom. Prvega so zastopali avtorji, kot so Th. Storm, G. Keller, L. Freytag, O. Ludwig, F. Spielhagen, W. Raabe, in čeprav je nastajal pod znamko realizma, se je zdel kot nekakšna ostalina predhodnih oblik, ki so bile vedno manj sposobne opisovati moderni svet. Ravno nasprotno pa je veljalo za francoski roman, ki so ga ravno tako označevali za realističnega: ta se je zgledoval po Balzacu in se udejanjal v delih Gustava Flauberta, bratov Goncourt (*Germinie Lacerteux*, 1864), Alphonsa Daudeta (*Malček*,³ 1868) in Émila Zolaja, ki je že govoril o naturalizmu (*Thérèse Raquin*, 1867). Vendar naštetih romani predstavljajo le del francoske književne produkcije v teh letih in nemško govoreči bralci se pred letom 1880 zanje niso zanimali.

V svoji študiji o nemški recepciji francoskega realizma, ki se opira na podatke o izdajah prevodov, H. H. H. Remak (418) namreč opazuje, da Nemci znatno raje berejo Paula de Kocka, Ernesta Feydeauja, Eugèna Sueja, Octava Feuilleta, Julesa Sandeauja ter oba Dumasa, v gledališču pa ploskajo delom Labicha, Sardouja in Augierja. Ernest Feydeau je na primer požel velik uspeh s *Fanny* (1858), ki je bila že naslednje leto dostopna v treh nemških prevodih, in s *Catherine d'Overmeire* (1860), ki je doživela kar štiri prevode že v samem letu izida; leta 1870 obstajajo štirje prevodi dela *Roman o revnem mladeniču* (*Roman d'un jeune homme pauvre*, 1858) Octava Feuilleta, medtem ko je bila *Gospa Bovary* (*Madame Bovary*) dosegljiva le v enem samem, ki je izšel na Dunaju leta 1858, pa še ta je bil precej cenzuriran ... Če ob tem pregledamo nemški tednik, ki si je, kot pove njegovo ime, ob svoji ustanovitvi v letu 1832 zadal za cilj, da bo seznanjal bralce s tujo književnostjo, namreč *Das Magazin für die Literatur des Auslandes*, potem ugotovimo, da med leti 1865 in 1870 ni objavil niti besede o Flaubertu, Daudetu in Zolaju; le brata Goncourt sta bila obravnavana v dveh člankih, eden v zvezi z *Renée Mauperin*, drugi pa v zvezi s *Sestro Filomeno* (*Soeur Philomène*). Pač pa ta revija piše o predstavnikih in naslednikih stare generacije romantikov, to so Victor Hugo, George Sand, Théophile Gautier, pa tudi Ernest Feydeau in Alexandre Dumas mlajši.

Čeprav se je zaradi izida francosko-pruske vojne leta 1870 v novem nemškem cesarstvu izoblikovala želja po prenehanju francoskega kulturnega

vpliva, je bilo v tistem času zanimanje za francosko književnost še vedno veliko. Seveda so kritiki opozarjali, da bi ta književnost utegnila na bralce slabo vplivati; menili so namreč, da vedno bolj zapada v odbijajoč realizem. Prvi znani Zolaju posvečeni članek je bil zelo negativen: neznani novinar lista *Blätter für literarische Unterhaltung* je le opozoril, da se je pojavil še en neizviren romanopisec, roman *Gonja (La Curée)* pa je samo omenil. Sicer pa je bil francoski romanopisec nove generacije, ki je približno do leta 1880 najbolj pritegoval pozornost nemških in avstrijskih kritikov, Alphonse Daudet; k temu je delno pripomogla nagrada Prix de Jouy, s katero je francoska Akademija leta 1875 nagradila njegov roman *Fromont mlajši in Risler starejši (Fromont jeune et Risler aîné)*, predvsem pa to, da je kljub napakam, ki jih je kritika opazala v njegovem delu, predstavljal že skoraj sprejemljivo različico realizma.⁴ Avstrijska družinska revija *Heimgarten* je poleg tega že leta 1879 kot prva objavila o njem besedilo »Das Elixir des ehrwürdigen Paters Gaucher«, drug avstrijski list, *Neues Wiener Tageblatt*, pa je bil prvi časopis v nemškem jeziku, ki je izdal enega njegovih romanov v podlistku, to je *Die Könige in der Verbannung* (oktober 1879–januar 1880)⁵. Konec leta 1880 je bilo v nemščini na voljo osem Daudetovih del, dve Zolajevi in tri Flaubertova, a nobenega dela bratov Goncourt. Hkrati pa ne smemo pozabiti, da so francoske pisateljke še vedno na veliko prevajali, zlasti ljudske pisce, kot je bil na primer Xavier de Montépin, čigar *Ausgewählte Romane* so izšli med letoma 1874 in 1877 v 65 zvezkih. Pomembno dejstvo je, da si je francoska književnost zelo hitro spet pridobila enak položaj kot prej: leto 1870 ne v Nemčiji ne v Franciji ni pomenilo kake prave prelomnice.

*

Do pravega preobrata je prišlo pravzaprav v letih 1879–1880: v središču razprav o novi francoski književnosti je stopil Zola in postopoma izrnil Daudeta v ozadje. Knjiga *Médanski večeri (Soirées de Médan)*, (1880) je doživela prevod v nemščino že leta 1881, vendar je Maupassantovo ime zbudilo pozornost šele v septembru istega leta. W. Loewenthal (prevajalec dela *Kralji v izgnanstvu*)⁶ mu je v *Das Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* posvetil precej dolg članek z naslovom, ki že na samem začetku vpliva na bralca: »Aus der naturalistischen Schule. Guy de Maupassant, *La Maison Tellier*,⁷ poroča pa o Maupassantovi prvi zbirki, ki je izšla nekaj mesecev pred tem. V njej zbrane novele so po novinarjevem mnenju »ein [...] typisches Bild der naturalistischen Schule Frankreichs«. Ob prebiranju novel »Hiša Tellier« (»La Maison Tellier«) in »Paulova žena« (»La femme de Paul«) se je pisec članka dolgočasil, ugodno pa je ocenil »Zgodbo o kmečki deklici« (»Histoire d'une fille de ferme«) in »Simonov očka« (»Le

Papa de Simon«), noveli, ki se, kot vemo, končata srečno, celo z moralnim naukom. Po njegovem mnenju ti noveli tudi pričata, da Maupassant ne bo mogel ostati čisti naturalist in da se bo razvil v bolj subjektivnega pisca. Ta prvi članek naznanja ton pisanja, ki je značilen za recepcijo Maupassanta: zavračanje tistih njegovih del, ki obravnavajo manj moralne teme, in poskus zmanjševanja deleža naturalizma v delu tega tako svojskega pisatelja. Tudi tokrat je bila kot pri Daudetu revija *Heimgarten* prva, ki je objavila kako Maupassantovo novelo. Gre ravno za »Die Geschichte einer Bauernmagd«, novelo, ki je ugajala Loewenthalu. Isto novelo v drugem prevodu najdemo tudi v Münchenski reviji *Die Gesellschaft* leta 1889.⁸

Naturalizmu so po mnenju kritikov tako v nemško govorečih deželah kakor tudi v ostalih delih Evrope zmanjševale ugled vsebine oziroma teme, ki jih je izbiral, po mnenju nekaterih naj bi celo mejil na pornografijo. Zolajevu ime je delovalo kot vaba: leta 1886 je izšlo delo *Zolaisten. Tag- und Nachtgeschichten von Mendes, Maupassant, Gyp, Céard und anderen Zola-Jüngern*, leta 1887 pa sta bili v Berlinu izdani dve knjigi z vabljivima naslovoma *Leckerbissen aus französischen Humoristen und Realisten in Pikanterien aus französischen Humoristen und Realisten*, kjer med avtorji ob Zolajevem najdemo tudi Maupassantovo ime. (Povz. po Fromm 240 in 243) Leta 1885 je izšla tudi zbirka več avtorjev *Die schöne Frau Bodinard und andere Geschichten*, v kateri poleg Maupassantovih novel lahko beremo tudi besedila publicista Georgesa Lachauda (1846–1896).

Maupassant kot Zolajev učenec, Maupassant kot avtor žgečkljivih novel – ali taka osebnost sploh zasluži, da jo obravnavamo kot pisatelja, ki je vreden naše pozornosti? Pomemben kritik tistega časa, Rudolph von Gottschall (1823–1909), je bil neusmiljen: leta 1885 se je zgražal, kako je mogel Amédée Pigeon, pisec malo pred tem objavljenega dela *Francija gospoda de Bismarcka (La France de Monsieur de Bismarck)*, zagovarjati mnenje, da Nemci poznajo osebkke, kot so Maupassant, Céard, Huysmans ali Hennique – med njimi prepoznamo štiri avtorje *Médanskih večerov*.

Man kennt wohl Zola und Daudet, aber diese andere Reihe stolzer Häuptlinge der französischen Romandichtung ist in Deutschland so unbekannt wie die Namen der Häuptlinge der Neger am Kamerunstrom und der Papuas der Guinea. (Gotschall 690)

In res je, da do tistega časa še nobena knjiga, katere edini avtor bi bil Maupassant, ni izšla v nemškem prevodu.

Številnim nemškim novinarjem in kritikom so seveda neposredno dostopna Maupassantova dela v izvorniku. Vendar nam nastajanje prevodov omogoča, da ocenimo, katera dela si po splošnem mnenju zaslužijo, da bi jih spoznal širši krog bralcev. Pri Maupassantu je prevodov skoraj do

konca stoletja zelo malo, poleg tega se romanom posveča manjša pozornost. Leta 1887 je madžarski založnik Grimm sicer izdal dve zbirki novel pod njegovim imenom *Absonderliche Novellen* in *Novellen im Barockstil*, prvi roman v nemščini, to je *Zapeljivec (Mont-Oriol)*, pa je bil preveden šele leto kasneje, leta 1888, se pravi eno leto po izidu v Franciji. Druge evropske države so torej Avstrijo in Nemčijo krepko prehitele. Poglejmo nekaj prevodov romanov v tuje jezike med leti 1883 in 1888:⁹

– 1883: *Njeno življenje (Une vie)*, prevod v ruščino (najprej kot podlistek v *Vestnik Evropy*) in danščino;

– 1884: *Njeno življenje*, prevod v švedščino;

– 1885: *Lepi striček (Bel-Ami)*, prevod v ruščino (kot podlistek v *Vestnik Evropy*), v švedščino;

– 1886: *Lepi striček*, prevod v srbohrvaščino;

– 1887: *Njeno življenje*, prevod v angleščino; *Lepi striček*, prevod v angleščino in poljščino;

– 1888: *Pierre in Jean (Pierre et Jean)*, prevod v danščino in švedščino.

Izid nemškega prevoda romana *Zapeljivec (Mont-Oriol)* nedvomno potrjuje, da je Maupassant na dobri poti, da v očeh javnosti, in to ne le strokovne, postane priznan romanopisec. Še zlasti pronicljivi univerzitetni profesor Eduard Engel (1851–1838) je zelo zgodaj opazil nadarjenost pisca »Debeluške«. Pravzaprav je že v prvi izdaji (1882) svoje *Geschichte der französischen Literatur von den Anfängen bis auf die neueste Zeit* v 35. poglavju, posvečenem realističnemu romanu, opozoril, da se je okoli Zolaja ustvaril krog, v katerem izstopata dva pisatelja: to sta Huysmans (navaja njegovo delo *Sestri Vatar*¹⁰) in Maupassant, ki mu je posvetil naslednji dve vrstici:

ein ebenso feinsinniger Stilkünstler wie ergreifender Seelenmacher, Zola an Wärme und Vielseitigkeit der Auffassung überlegen. (Engel 508)

To ni veliko, toda v času nastanka tega dela Maupassant sploh še ni objavil nobenega romana ...

Nemška kritika, ki je bila precej strogo omejena na univerzitetne kroge, se je bolj nagibala k preučevanju Maupassantovih romanov kot novel, hkrati pa je nanj vedno redkeje gledala kot na naturalista. Tako je Alexander Büchner leta 1886 ugotavljal, da *Lepi striček (Bel-Ami)*, ki je izšel leto pred tem, sicer res na videz spada med naturalistična dela, saj je zaplet pravzaprav zaporedje epizod brez pravega zaključka, vendar je ob tem pojasnil:

Dennoch möchten wir behaupten, daß Maupassant in seinem Werk den Naturalismus übernaturalisiert hat und de facto auf das Gebiet des Kunstromans und zwar der pikaresken Gattung des Schelmen- Abenteurer- und Vagabundenromans zurückgegangen ist. (Buchner 43)

Taka analiza – naj se zdi strokovnjakom za pikareskni roman še tako sporna – jasno izraža misel, ki jo bo z drugimi besedami povzel Hermann Bahr: naturalizem predstavlja eno od stopenj v literarni evoluciji in ga je mogoče absorbirati, celo preseči (Bahr bo zaslovel leta 1891 z zbirko kritik *Die Überwindung des Naturalismus*), če ga reintegriramo v uveljavljen oziroma tradicionalen sistem vrednot. Leta 1887 je berlinski liberalni tednik *Die Nation* posvetil pomemben članek romanu *Njeno življenje* (*Une vie*), ki ga je označil za

der bedeutendste seiner [= Maupassants] Romane, [...] vielleicht weniger vollkommen, weniger bestechend als *Bel-Ami*; allein er ist abwechslungsreicher und enthält eine tiefer gehende Beobachtung. (Baignières 374)

Ista revija je leta 1888 v predstavitvi romana *Pierre in Jean* (*Pierre et Jean*) poudarjala ustreznost in elegantnost njegovega stila, prav tako pa tudi spretnost slikanja portretov.

Maupassant je tako izpodrinil Daudeta, čigar priljubljenost se je zmanjšala tako v Franciji kot v Nemčiji. O tem je zlasti pričal zelo kritičen sprejem, ki ga je doživel *Nesmrtnik* (*L'Immortel*, 1888), čeprav so ga takoj prevedli v nemščino. Maupassant je še toliko lažje zasedel njegovo mesto, ker ga niso imeli za teoretika – za razliko od Zolaja, ki so mu to tudi očitali –, temveč za praktika. Anonimnemu kritiku, ki je napisal precej ugodno poročilo o romanu *Pierre in Jean* (*Pierre et Jean*), je za obravnavo eseja, ki igra vlogo »predgovora«, zadostovalo nekaj kratkih besed:

Maupassant hat diesmal seinem Roman eine ellenlange Vorrede beigegeben, die aber nur beweist, daß gute Dichter schlechte Kritiker zu sein pflegen. Übrigens braucht man dieselbe ja auch nicht zu lesen; die Geschichte ist an sich interessant genug.¹¹

Maupassant je torej pisatelj, ki ga ljudje radi berejo ... Ali pa je tudi velik romanopisec?

*

To vprašanje se je neprestano zastavljalo v zadnjih petih letih Maupassantovega življenja, med letoma 1889 in 1893. Navdušenih privržencev in zvestih učencev je imel veliko, njihov najznačilnejši predstavnik je gotovo Heinz Tovote (1864–1946). Ta nemški pisatelj ga je promoviral zlasti v *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* in v novi, leta 1908 v Berlinu ustanovljeni reviji, *Freie Bühne für modernes Leben* (ki se leta 1904 preimenuje v *Neue Rundschau*). Tovote prizna Maupassantu odliko, ki se nemškimi kritikom pogosto zdi bistvena in ki jo pri francoskih piscih pogrešajo,

to je humor; ob tem pa vidi v njem ustvarjalca, pri katerem »der Realismus der Tatsachen tritt zurück hinter den Realismus der Stimmung«. (»Guy de Maupassant: Fort« 813). Sicer pa Tovote, ko govori o Maupassantu, nikoli ne uporablja izraza *naturalizem*, ampak *realizem*, označi ga takole: »Realist [...] aber Dichter [...], [...] Künstler« in ob tem poudarja, da zna doseči pravi »Realismus der Schönheit«. (»Guy de Maupassant« 426–30)

Morda še bolj kot Zolajev posnemovalec in tekmeč je Maupassant postal vodja nove generacije francoskih pisateljev, pri čemer je moral ta položaj občasno deliti z Bourgetom, ki je bil dve leti mlajši od njega. Hermann Bahr, eden najboljših in najpodrobnejših poznavalcev francoske književnosti devetdesetih let 19. stoletja, je opozoril na pojav, ki ga je označil kot Maupassantov prestop na drugo stran:

Erinnern Sie sich, wie, mit seinem letzten Roman [= *Nashe srce*¹²], der treueste der Zolaisten, Guy de Maupassant, zu den Bourgetisten desertierte. (Bahr, »Die neue« 507–508).¹³

Malo kasneje pa se je izrazil bolj splošno:

Die treuesten Zolaisten verbourgeterisieren sich mit jedem Tage mehr. (Bahr, »Die Krisis« 562).¹⁴

Vendar se Bourget na nemškem govornem območju potem ni kdove kako uveljavil.

Bila pa je neka posebnost, zaradi katere je Maupassant pritegoval pozornost: to so bile novice o slabšanju njegovega zdravja. V *Magazin für Literatur* z dne 2. januarja 1892, kjer so objavili »Ein Wahnsinniger« (»Norec«,¹⁵ 1885), so zanikali, da bi bil avtor te novele v umobolnici, in trdili, da je samo bolan.¹⁶ To je bilo res, vendar je zapis po naključju izšel dan po Maupassantovem poskusu samomora, nekaj dni pred njegovim sprejetjem v ustanovo doktorja Blancha. Brž ko se je razvedelo o njegovi hospitalizaciji, mu je Fritz Mauthner v isti reviji posvetil nenavaden »prednekrološki« zapis, v katerem je izrazil željo, da bi izbrali znamenje, ki bi nekako kot križ pred pokojnikovim imenom oznanjalo, da sta nekega velikega moža zapustila zavest in razum. (33–35) Kasneje je pravi nekrološki zapis, objavljen 15. julija 1893, torej teden dni po pisateljevi smrti, prinesel zagotovilo, da je bil pisatelj med ustvarjanjem vedno telesno in duševno zdrav,¹⁷ med obema datumoma pa je revija objavila študijo o pisatelju, kroniko »Emil Zola« (marca 1883) in »Die Furcht« (»Strah«,¹⁸ oktobra 1882). Maupassantovo slovo je bilo seveda povod za posmrtno hvalnico: med drugim velja omeniti tisto izpod peresa Šveda Ola Hanssona (638–40), ki je njegovo delo proglasil za nesmrtno, boljše od dela bratov Goncourt ter od Flaubertovega in Zolajevega.

Vendar se še vedno zastavlja vprašanje: katera Maupassantova dela je germansko nefrankofono bralstvo res poznalo in kako dobro? Kot smo videli, je bilo leta 1888 na voljo malo prevodov. Leta 1890 je neki kritik v reviji *Magazin* celo ugotovil:

Guy de Maupassant hat in Deutschland vorläufig noch eine kleine Anzahl von Verehrern, die sich aus einem geringen Bruchteil unseres französisch lesenden Publikums zusammensetzt (Schmidt 608),

in izrazil željo, da bi se prek prevodov z njim lahko dodobra seznanili tudi drugi ljudje, ne le ti redki poznavalci. V resnici je med letoma 1889 in 1893 izšlo enajst zbirk novel, prevedli pa so še dva romana, to sta *Pierre in Jean* (*Pierre et Jean*, 1889) in *Lepi striček* (*Bel-Ami*, 1892). Nekateri kritiki so menili, da Maupassant s prevodom preveč izgubi; toda F. Mauthner, ki se je s tem mnenjem sicer strinjal, je sam ponudil dokaz o svojem ne najboljšem poznavanju pisateljevega dela: v „prednekrološkem“ zapisu, o katerem smo govorili zgoraj, je naredil iz »Gospodične Cicifuj« (vzdevek nemškega častnika v noveli s tem naslovom) žensko, ki jo je povrh vsega še zamenjal z Irmo, junakinjo novele »Postelja 29« (»Lit 29«) ...

Raziskave iz tistega časa vodijo k relativizaciji Maupassantove slave. Protestantški teolog Max Schneidewin (1843–1931) je leta 1889 objavil delce *Die besten Bücher aller Zeiten und Literaturen*, spisano na podlagi odgovorov 35 znanih osebnosti, ki jih je avtor poprosil, naj mu sestavijo seznam »sto knjig, ki se najbolje berejo«. Med imeni francoskih pisateljev najdemo Balzaca, Zolaja, Daudeta, Maupassant pa ni omenjen niti enkrat, ravno tako ne Flaubert ali brata Goncourt.¹⁹ Drugo raziskavo pri pisateljih je izvedel Curt Grottewitz od septembra 1891 dalje; po vzoru tiste, ki jo je v Franciji malo pred tem objavil Jules Huret, je navezal stike – najpogosteje prek pisem – s 74 nemškimi pisatelji, ki jim je postavil vrsto vprašanj o prihodnosti nemške literature, deloma usmerjenih, saj je predlagal možne reference, tako nemške (Gerharta Hauptmanna, tandem piscev Holz – Schlaf, Hermanna Sudermanna) kot tuje (Zolaja, Ibsena, Tolstoja), in jih prosil za stališče o pojmih »radikaler Naturalismus« in »gemäßigter Realismus«. Odgovori, ki so izhajali najprej v *Magazin für Literatur* od 20. februarja 1892 dalje, nato pa bili istega leta objavljeni še v posebni izdaji,²⁰ kažejo, da zelo malo anketirancev navaja druga tuja imena, kot tista, ki jih je ponudil Grottewitz; Maupassanta sta omenila samo Tovote, ki ga je Grottewitz obiskal in zanj poudaril, da ima na pisalni mizi zbirko *Mesečina* (*Clair de lune*), in pa Johannes Schlaf, ki je Maupassantu dodal še Bourgeta.

Težko je torej natančno oceniti, kakšen ugled je užival Maupassant v germanskih deželah v času, ko se mu je omračil um. Konkurencu mu je še delal Zola, ki je še vedno obvladoval evropski roman, hkrati pa se je

vzpenjal Bourget s svojim psihološkim romanom. Kot pisec predvsem krajših besedil Maupassant v Franciji ni naletel na preveč dober sprejem pri poklicni kritiki, saj je zanjo novela drugorazredna zvrst, in dejstvo, da je bil zaradi tega manj upoštevan, je gotovo imelo določen vpliv v Nemčiji in Avstriji (čeprav je sicer v teh deželah novela bolj cenjena). Poleg tega je bil manj prisoten v gledališču, kjer se avtorji običajno potrjujejo, predvsem pa dosežejo popularnost, čeprav je naredil nekaj korakov v to smer: leta 1879 je namreč objavil *Zgodbo o starih časih* (*Histoire du vieux temps*), leta 1890 pa pregledal adaptacijo novele »Otrok« (»L'Enfant«) (pod tem naslovom je izšla julija 1882), ki jo je pripravil Jacques Normand. Premiera *Musotte* 4. marca 1891 v gledališču Théâtre du Gymnase je bila precej uspešna, zato so v Nemčiji, Belgiji in Rusiji razmišljali o uprizoritvi tega gledališkega dela. Berlinski Residenztheater ga je res postavil na oder februarja 1892, vendar je premiera prinesla neuspeh, o čemer je precej izčrpno poročal gledališki kritik revije *Gegenwart* in za to ponudil naslednjo razlago:

Im Theater hat unser Publikum von Musottes gar nicht sentimentalem Streben sich, höchst peinlich, abgekehrt. Unser Publikum will eben lachen.²¹

Ob tej pripombi se spomnimo, da so okrog leta 1890 na tujih odrih žela uspeh bolj »lahkotna« francoska gledališka dela.

Že neuspeh *Musotte* v Berlinu priča, da je Maupassant »ime«, ki je pritegovalo pozornost, čeprav njegova slava ni izviralna vedno iz dejanskega poznavanja njegovega dela. V noveli »La donna è mobile« iz zbirke *Im Zwielicht. Zwanglose Geschichten* (1887), je Hermann Sudermann postavil na prizorišče osebo, ki ostaja neprizadeta ob prizoru, ki se odigrava v pričo nje, in sicer zato, ker:

Zudem war ich augenscheinlich so sehr in meinen Roman versteckt – es war das neueste und großartigste von Guy de Maupassant, wie mir der fliegende Buchhändler auf dem Frankfurter Bahnhof versichert hatte – daß von meiner Anteilnahme unmöglich etwas zu fürchten war. (59)

Besede Wilibalda Schmidta v 6. poglavju *Frau Jenny Treibel* (1892) Théodora Fontaneja ponujajo še en tak primer: ta porogljivec s posmehom govori o potovanjih svojega kolega, profesorja francoščine, ki »alle Juli nach Paris reist und einen neuen Band Maupassant mit heimbringt«; iz tona lahko razberemo, da gre za modnega pisca in nič več kot to. Sicer pa nimamo občutka, da bi Fontane kdajkoli prebral eno samo vrstico Maupassantovega pisanja ...

*

6. julija 1893 je Maupassant umrl. Če skušamo na podlagi podatkov o prvih prevodih kakega njegovega dela zarisati približno krivuljo njegovega prodora v Evropo do tistega časa, bodisi v periodičnem tisku bodisi v samostojni izdaji, dobimo naslednje zaporedje (prim. Fromm 240, 243):

- 1881: italijanščina, poljščina;
- 1882: nemščina;
- 1883: danščina, romunščina, srbohrvaščina, švedščina, ukrajinsščina;
- 1884: grščina, madžarščina;
- 1886: angleščina, španščina, portugalsščina;
- 1887: norveščina;
- 1888: islandščina;
- 1890: finščina, turščina;
- 1881: ferščina češčina;
- 1892: katalonščina.

Tak seznam je nedvomno nepopoln in celo napačen, saj bi bilo prevode v časopisih potrebno šele poiskati, kaže pa, da je Maupassant prodril v vse dele Evrope, pri čemer Nemčija še zdaleč ni izjema; za zadnji dve desetletji 19. stoletja je značilen pojav naraščajoče internacionalizacije literarnega življenja. Le precej bolj poglobljena raziskava, ki bi se opirala na podroben pregled periodičnega tiska, bi omogočila verodostojno oceno, kakšno mesto so v različnih obdobjih pripisovali Maupassantu v primerjavi z drugimi pisatelji njegovega časa.

Če se za nemško govoreče območje omejimo na kvantitativne opazke in pri tem upoštevamo samo književne prevode, pa lahko ugotovimo, da se je Maupassant uveljavljal razmeroma počasi in da je zares prodril šele po smrti. Petletni katalog, ki ga objavlja založba Hinrich (*Hinrich's Fünfjähres-Katalog der im deutschen Buchhandel erschienenen Bücher [...]*), za čas med letoma 1886 in 1890 omenja samo dva knjižna prevoda, ki vsebujeta izključno njegova dela, medtem ko jih za obdobje med letoma 1891 in 1895 navaja 23, med letoma 1896 in 1900 pa kar 73. Po drugi strani pa je Remak v svoji zgoraj omenjeni študiji opozoril, da so bili v času od leta 1880 do 1899 trije najbolj prevajani francoski realistični pisatelji Zola z 252 prevodnimi izdajami, Maupassant s 106 in Daudet s 76. Te številke potrjujejo, da je bil do konca 19. stoletja v prednosti še vedno Zola (k temu je nedvomno prispevala afera Dreyfus) in da se je zanimanje Nemcev in Avstrijcev za Daudeta zmanjšalo. V naslednjem obdobju – se pravi med letoma 1900 in 1914 – se je stanje spremenilo:

Maupassant and Zola continue to be the most widely read authors (with about 115 volumes each), but while Maupassant extends his gains, Zola suffers a serious loss in popularity, very marked from 1906 on, after having reached his peak in the

1890's. The survival of the fittest is further illustrated by the slipping reputation of Daudet (20 volumes from 1900 to 1914 as against 76 volumes between 1880 and 1899). (Reak 426)

Maupassant je torej že tekmoval z Zolajem.

Poleg tega se je lahko pohvalil z objavami zbirk novel, pa tudi nepriposednih del: leta 1898 je poleg dveh prevodov gledališke igre *Musotte* izšla zbirka *Gedichte* (ponovno izdajo je doživela leta 1901), njen novi nemški prevod z naslovom *Verse* pa je izšel leta 1902. Herbert von Schorlemeier je med letoma 1898–1899 izdal zbirko *Illustrierte Romane und Novellen* v desetih zvezkih; istočasno pa Georg von Ompteda *Gesammelte Werke* v dvajsetih zvezkih, ki vsebujejo zbirke novel in šest romanov. To je bil torej založniški uspeh.

Vendar pa se navdušenje nad pisateljem ni merilo samo v številkah. V dveh desetletjih po njegovi smrti so se nemško pišoči literarni kritiki zelo živo zanimali za njegovo delo, prav tako kakor v Franciji, če ne celo še bolj.

Seveda je Francija skrbela za dostopnost pisateljevih del. Založba Ollendorf je med letoma 1900 in 1912 izdala njegova *Illustrierte zbrana dela* (*Œuvres complètes illustrées*) v 25 zvezkih, sledila pa ji je založba Conard, ki je med letoma 1908 in 1910 izdala *Zbrana dela* (*Œuvres complètes*) v 29 zvezkih: med njimi najdemo novele, romane, poezijo, popotniške zapise s popotovanj, manjkajo pa kronike. Vendar pa so Nemci že zelo zgodaj zaslutili, da bi bilo zanimivo zbrati tudi tovrstna besedila. Paul Mahn je leta 1908 izdal obsežno delo *Guy de Maupassant, sein Leben und seine Werke* (564 str.), le leto za prvo francosko pisatelju posvečeno knjigo izpod peresa Edouarda Mayniala, *Življenje in delo Guya de Maupassanta* (*La Vie et l'œuvre de Guy de Maupassant*), ki je že leta 1908 doživela tudi prevod v nemščino. Mahn je zapisal:

Schon Herr Chatel, der 1896 [...] in der *Revue bleue* einen Aufsatz, Maupassant peint par lui-même, schrieb, erwähnt als besonderen Fund ein Feuilleton [...], das für das Gemütsleben Maupassants besonders bezeichnend sei. Herr Maynial, der 1906 ein bescheidenes kleines Buch über Maupassant veröffentlicht, führt genau 9 Feuilletons an, wahllos aus verschiedenen Jahren zusammengestellt, als sei damit ein irgend wertvolles Material geliefert. Beide haben offenbar keine Ahnung, dass Maupassant mindestens hundert solcher Feuilletons, solcher „Chroniques“ geschrieben hat, wissen sie zum mindesten nicht anzugeben. (126)

Zasluga Nemca, namreč Fritza Neuberta, je tudi izdaja prvega seznama Maupassantovih literarnih kronik; objavil ga je v »Supplementheft VIII« publikacije *Zeitschrift für französische Sprache und Literatur* (78 str.) leta 1914, pod naslovom »Die literarischen Essays Guy de Maupassants«. Poleg tega je leta 1919 v isti reviji objavil še članek »Die kritischen Essays Guy de Maupassants, mit Ausschluß der literarischen Kritik« (133 str.).

Primer kronik gotovo največ pove o ugledu, ki ga je Maupassant užival v Nemčiji oziroma v nemških univerzitetnih krogih v kratkem obdobju pred letom 1914. Navedli bi lahko še številna druga dejstva, tako na primer, da je Adolf Stern leta 1898 objavil zbornik *Studien zur Literatur der Gegenwart*, v katerem je zbral 19 študij, od katerih jih je pet posvečenih Nenemcem (trem Skandinavcem, to so Ibsen, Rydberg in Snoislky, enemu Rusu, to je Tolstoj, in enemu Francozu, to je A. Daudet), leta 1904 pa je izdal še drugi del. V njem je Nenemcem posvečenih šest od petnajstih esejev: enemu Rusu (Turgenjev), trem Francozom (brata Goncourt in Maupassant), enemu Italijanu (Verga), in dvema Skandinavcema (Sophus Bauditz in Strindberg). Članek o Maupassantu predstavi pisatelja kot uspešnejšega pri pisanju novel kot romanov in poudarja njegovo pesimistično filozofijo, čeprav hkrati priznava, da zna kdaj pa kdaj prikazati tudi prijetnejše plati življenja. (Stern 307–26)

Naj za konec predstavimo nekaj značilnosti umetniške recepcije Maupassantovega dela v Nemčiji tik pred izbruhom prve svetovne vojne. Imel je posnemovalce, ki so danes znani le še literarnim zgodovinarjem. Med njimi velja omeniti vsaj dva, katerih imeni sta se v tem prispevku že pojavili: to sta Heinz Tovote (1864–1946), gotovo njegov najzvestejši posnemovalec, in Georg von Ompteda (1863–1931), njegov najpomembnejši prevajalec, čigar dela so bila tudi prevedena v francoščino. Bolj znan je Otto Erich Hartleben (1864–1905), ki obravnava Maupassantovim sorodne teme. Isto velja za Hermanna Sudermanna (1857–1928), ki je, kakor smo videli, pripisoval Maupassantovim delom posebno moč. Predvsem pa je treba omeniti brata Mann, ki sta bila v letu Maupassantove smrti stara 22 (Heinrich) oziroma 18 let (Thomas). Predvsem starejši je bil občutljiv na precej neusmiljeno družbeno analizo v romanih, kot je *Lepi striček* (*Bel-Ami*), njen odmev pa najdemo v *Im Schlaraffenland* (1900). Mlajši je že 1894. leta objavil v reviji *Die Gesellschaft* novelo »Gefallen«, ki se očitno precej zgleduje po francoskem pisatelju, tako po vsebinski kakor tudi po oblikovni plati. (prim. Chevrel, »Heinrich« 332–40) Treba pa bi bilo tudi preučiti delo Avstrijca Arthurja Schnitzlerja.

*

Veliko raziskav o zgodnji recepciji Maupassanta v Nemčiji in Avstriji bi bilo torej treba še opraviti. Predvsem podatkovnih raziskav: treba bi bilo sestaviti popolnejši in podrobnejši seznam del, ki pišejo o njem ali ga omenjajo v zvezi s kakim drugim pisateljem ali s kakim literarnim vprašanjem; s pregledovanjem revij, časopisov, korespondenc, kritik in podobnega bi morali dopolniti že zdaj obsežno dokumentacijo. Raziskava prevodov in njihove zgodovine je naloga, ki nas še čaka; zdi se, da so številni med njimi

nastali v veliki naglici in da so jih opravili prevajalci, ki niso dobro poznali načina izražanja oseb, ki jim Maupassant v svojih novelah daje besedo. Na koncu omenimo le še – kajti reči bi se dalo še marsikaj –, da ob preučevanju sprejema, ki ga je pri bralcih doživel ta pisec, nikoli ne smemo pozabiti, da gre le za enega izmed avtorjev, ki so zmogli zbuditi zanimanje nemško govorečih kritikov in bralcev v istem časovnem obdobju. Vedno si moramo torej prizadevati, da sprejem, ki ga je doživel pri njih, ocenjujemo *relativno*.

Na osnovi dokumentov, ki so bili predstavljeni v tem članku, smo lahko opazovali Maupassantov vzpon do leta 1914 na področju, ki je bilo pod germanskim kulturnim vplivom. Gotovo bi bilo primerno natančneje ločiti med sprejemom, ki ga je doživel v Nemškem cesarstvu, od tistega, mu ga je namenila Avstroogrška monarhija in ki je prek prevodov, objavljenih na Dunaju, pa tudi v Budimpešti, še dodatno prispeval k širjenju poznavanja Maupassantovega dela v srednji Evropi. Toda prevodi predstavljajo le en element pri recepciji; kvantitativni pristop mora torej dopolnjevati kvalitativni, ta pa mora posvečati veliko pozornost različnim vidikom literarnega življenja dežel, ki so vplive sprejemale. (prim. Chevrel, »L'etude« 129–33) To je le nekaj pogojev, ki jih bo treba izpolniti, da bomo lahko razumeli, če in kako je prišlo do tega, da je Maupassant postal eden od velikih evropskih pisateljev. Nemško govoreče dežele so prav gotovo pripomogle, da se je uvrstil mednje.

Preveda Agata Šega

OPOMBE

¹ Kot pravi André Rousseaux (*Littérature du XXe siècle*, IV. del [1953]): »Le kak ameriški študent bi bil tako naiven, da bi se mu zdel Maupassant vreden doktorske disertacije« (nav. po Talvart in Place 296).

² H. Hettner, *Die romantische Schule in ihrem inneren Zusammenhange mit Göethe und Schiller*, Braunschweig, 1850, nav. po Bucher 65.

³ Fr. *Le Petit Chose* (op. prev.).

⁴ O recepciji Daudeta v Nemčiji: Chevrel, »L'Allemagne« 319–348.

⁵ *Heimgarten* 3 (12. september 1879): 902–907. *Neues Wiener Tageblatt* (19. oktober 1879–13. januar 1880).

⁶ Fr. *Rois en exil*, avtor dela je Alphonse Daudet (op. prev.).

⁷ *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* 50.38 (17. september 1881): 552–554. To je novo ime za *Magazin für die Literatur des Auslandes*, ki je kasneje doživelo še več sprememb.

⁸ *Heimgarten* 6 (9. junija 1882): 641–651. *Die Gesellschaft* (5. januar 1889): 47–64 („Die Hofmagd, französische Dorfgeschichte“).

⁹ Navedeni podatki se opirajo predvsem na podatke iz sekundarnih virov, ki jih ni bilo mogoče podrobno preveriti.

¹⁰ Fr. *Les Soeurs Vatarde* (op. prev.).

- ¹¹ „Literarische Neuigkeiten“. *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* 113 (3. marec 1888): 10.
- ¹² Fr. *Notre coeur* (op. prev.).
- ¹³ Članek je ponatisnjen v *Die Überwindung des Naturalismus*, Dresden/Leipzig, 1891.
- ¹⁴ Tudi ta članek je ponatisnjen v *Die Überwindung des Naturalismus*.
- ¹⁵ Fr. »Un fou« (op. prev.).
- ¹⁶ *Magazin für Literatur* (2. januar 1892): 10.
- ¹⁷ O. N. H. „Literarische Chronik. Todesfälle“. *Magazin für Literatur* (15. julij 1893).
- ¹⁸ Fr. »La peur« (op. prev.).
- ¹⁹ Odgovori so na straneh 3–48, seznam navedenih piscev pa na straneh 49–62.
- ²⁰ Grottewitz, K. *Die Zukunft der deutschen Literatur im Urteil unserer Dichter und Denker. Eine Enquête*. Berlin, 1892. 128 str.
- ²¹ M. H. „Dramatische Aufführungen“. *Die Gegenwart* 41 (6. februar 1892): 94.

LITERATURA

- Bahr, Hermann. »Die Krisis des französischen Naturalismus«. *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* 36 (6. september 1890): 562.
- — —. »Die neue Psychologie«. *Moderne Dichtung* 2.2 (1. avgust 1890): 507–508.
- Baignières, A. „Guy de Maupassant“. *Die Nation* 4.25 (19. marec 1887): 374.
- Bucher, Max idr. *Realismus und Gründerzeit. Manifeste und Dokumente zur deutschen Literatur 1848–1880*. II. Stuttgart: Metzler, 1976.
- Büchner A. „Kunst oder Natur?“. *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* 109. 3 (16. januar 1886): 43.
- Champfleury, Jules. *Le Réalisme*. Paris: Lévy, 1857.
- Chevre, Yves. »L'Allemagne et Daudet : une annexion littéraire?«. *Études littéraires* [Québec] 4.3 (december 1971): 319–348.
- — —. »L'étude de l'opinion en histoire littéraire: le dilemme quantitatif/qualitatif«. *Actes du IXe Congrès de l'AILC. II. Literary Communication and Reception*. Innsbruck, 1980.
- — —. »Heinrich et Thomas Mann à l'aube d'une culture européenne«. *Revue de littérature comparée* (okt.-dec. 1998).
- Engel, Eduard. *Geschichte der französischen Literatur von den Anfängen bis auf die neueste Zeit*. Leipzig: W. Friedrich, 1882.
- Forestier, Louis. »Chronologie«. *Contes et nouvelles de Maupassant*. Ur. Louis Forestier. Paris, Gallimard, 1974.
- Fromm, Hans. *Bibliographie deutscher Übersetzungen aus dem französische*. VI. Baden-Baden: Verlag für Kunst und Wissenschaft, 1950–1953.
- von Gottschall, Rudolf. „Studien zur neuesten französischen Literatur“. *Unsere Zeit* (junij 1885): 690.
- Hansson, Ole. »Maupassant«. *Die Nation* 10. 42 (15. julij 1893): 638–640.
- Harden, Maximilian. *Apostata*. Berlin: Stilke, 1892.
- Mahn, P. *Guy de Maupassant, sein Leben und seine Werke*. Berlin: Fleischel, 1908.
- Mauthner, F. „Guy de Maupassant“. *Magazin für Literatur* (16. januar 1892): 33–35.
- Remak, H. H. H. „The German Reception of French Realism“. *Publications of the Modern Language Association of America* LXIX (junij 1854): 418.
- Talvart, Hector. in J. Place. *Bibliographie des auteurs modernes de langue française*. XIII. Paris, 1956.
- Tovote, Heinz. »Guy de Maupassant: Fort comme la mort«. *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* 51 (14. december 1889): 813.

- — —. „Guy de Maupassant“. *Freie Bühne für modernes Leben* 1 (15. maj 1890): 426-430.
- Schmidt, L. „Guy de Maupassant“. *Magazin für die Literatur des In- und Auslandes* 39 (27. september 1890): 608.
- Schneidewin, Max. *Die besten Bücher aller Zeiten und Literaturen*. Berlin, 1889.
- Stern, Adolf. *Studien zur Literatur der Gegenwart. Neue Folge*. Dresden-Leipzig: Koch, 1904.
- Sudermann, Hermann. *Im Zwielicht*. Stuttgart: Cotta, 1896.

La première réception de Maupassant en Allemagne et en Autriche (1881-1914)

Mots-clés : littérature française / 19e siècle / Maupassant, Guy de / réception littéraire / Allemagne / Autriche / littérature allemande / littérature comparée

À partir de 1880-1881, le succès de Maupassant va croissant, en France comme à l'étranger. À sa mort en 1893, il est un écrivain célèbre. Pourtant, les recherches sur la première réception de Maupassant en Allemagne et en Autriche montrent que sa réputation dans ces pays a été acquise assez lentement.

Lorsque les Allemands et les Autrichiens découvrent les premières œuvres de Maupassant, le terrain est déjà occupé par ses aînés, Daudet et Zola. Vers 1875, les critiques et éditeurs allemands et autrichiens perçoivent l'évolution littéraire nouvelle en gestation, mais un malentendu s'installe autour du mot « Realism(us) » : alors que Champfleury pensait surtout à Dickens, Thackeray, Gogol, Turgenev, certains critiques allemands considèrent que les manifestations européennes du réalisme suivent la voie tracée par W. Scott, Byron, Shelley, Manzoni, Puškin et par certains romantiques français, d'où l'écart important entre le roman de langue allemande et le roman français dans les années qui suivent 1850.

Malgré les conséquences de la guerre franco-prussienne de 1870, l'intérêt pour la littérature française demeure fort. Certes, avant 1880, le lectorat de langue allemande ne s'intéresse pas vraiment aux réalistes et naturalistes français, mais la situation évolue rapidement dans les années 1879-1880. Après avoir connu au tout début un accueil très négatif, Zola s'installe au centre des débats sur la nouvelle littérature française et va peu à peu surpasser Daudet. Après la parution des *Soirées de Médan* en allemand en 1881, le nom de Maupassant suscite l'intérêt des critiques. Mais, en règle générale, ceux-ci ont tendance à rejeter les œuvres de l'auteur jugées trop naturalistes.

À la différence de ce qui se passe dans de nombreux autres pays européens, les traductions allemandes restent rares jusque vers la fin du XIXe

siècle. Certes, les journalistes et critiques allemands et autrichiens francophones ont un accès direct aux œuvres de Maupassant, mais c'est loin d'être le cas de la majorité du grand public. Très universitaire, la critique germanique s'intéresse plus à Maupassant en tant que romancier et le sépare de plus en plus du naturalisme, mouvement dont certains annoncent déjà le « dépassement ». Maupassant devient bientôt plus populaire que Daudet et est estimé en tant que praticien (alors que l'on reproche toujours à Zola d'être un théoricien). Il devient en quelque sorte le chef de file d'une nouvelle génération d'écrivains français. Pourtant, on peut se demander ce que le public germanique non francophone connaissait réellement des œuvres de Maupassant en 1893. Par ailleurs, des enquêtes menées à cette époque conduisent à relativiser la célébrité de l'écrivain qui, se heurtant encore à la concurrence de Zola, est aussi confronté aux débuts du roman psychologique.

Bien qu'ayant largement pénétré dans toute l'Europe, Maupassant ne s'impose donc véritablement dans l'espace germanophone qu'après sa mort. Il faut attendre la période entre 1900 et 1914 pour que son succès éditorial devienne comparable à celui de Zola. Toutefois, il convient de noter l'intérêt exceptionnel que son œuvre suscite à cette époque auprès des critiques de langue allemande.

Avant la Grande Guerre, les littératures de langue allemande connaissent quelques épigones de Maupassant, en particulier Heinz Tovote et Georg von Ompteda. Ajoutons à ces noms ceux de deux écrivains plus connus, Otto Erich Hartleben et Hermann Sudermann. Enfin, l'influence de l'écrivain français sur les frères Mann ne doit pas non plus être négligée.

Maj 2010